

CIMLEIRÁSI PROBLÉMÁK A KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSI KATALÓGUSOK FELDOLGOZÁSÁNÁL

FOSTER, Donald L.: *Cataloging the Exhibition Catalog.* - *Libr. Res. Techn.*
Ser. 8. vol. 1964. 2. no. 191-194. p.
A kiállítás-katalógusok katalógizálása.

A szépművészeti könyvek újabb kategóriáját teszik ki a kiállítási katalógusok. Ezek ugyanis újabban nem szorítkoznak a kiállított művek pusztá felsorolására, hanem olyan szé-

pen illusztrált könyvek köntösében jelennek meg, amelyeket az egyes szakterületek kiváló tudósai írnak. Éppen ezért most már mind a muzeum látogatók, mind pedig a könyvtárak gyűjteményeinek értékes részei. A muzeumi katalógusok mind a régi, mind megváltozott alakjukban sok nehézséget jelentenek címleírás szempontjából.

A legnagyobb nehézséget a címleíró számára a rendsző megválasztása okozza. Számtalan lehetőség mutatkozik ugyanis, milyen rendsző alatt szerepeljen az illető katalógus: a kiállítást rendező muzeum, a kiállítás anyagát szolgáltató művész, a katalógus szerkesztőségi munkáját végző személy, a védnök-ként szereplő társulat, vagy a katalógus címe alatt? Valamennyinek felvétele logikusnak mutatkozik [s mind a Kongresszusi Könyvtár, mind pedig a Központi Katalógus és egyéb katalógusok erre is, arra is bőségesen szolgáltatnak példákat. A Kongresszusi Könyvtár-ALA címleírasi szabályzat leggon- dosabb követése is utvesztőkbe visz, olyan sok kivétel és lehetséges változat található benne.

A kiállítás-katalógusok felvétele - a szabályzat értelmében - általában az illető kiállítást rendező muzeum neve alatt történik (ALA-szabályzat 71.§.) Ha azonban a katalógust "nem hivatalos" katalógusnak lehet minősíteni, akkor a szerkesztő, illetve összeállító neve alatt is történhetik a címleírás (ALA-szabályzat 13. c.§.). Ha viszont a katalógus magángyűjtemény címjegyzékét tartalmazza, akkor vagy a gyűjtemény tulajdonosának (ALA-szabályzat 13.§.), vagy pedig azon muzeum neve alatt kell felvenni, amelynek tulajdonába az illető gyűjtemény átment. (ALA-szabályzat 13. b.§.). Sok könyvtár viszont a katalógusokat az ALA-szabályzat 19. pontját követve - mint a többi művészeti könyvet - a művész neve alatt szerepelteti. Az is előfordul, hogy a katalógust a kiállítást rendező szervezet, vagy védnökséget betöltő testület adja ki, ilyenkor tehát a főlap ennek neve alá kerül. S hogy a zavar teljessé

váljék, sok katalógus cimleírása alkalmával az ALA- szabályzat 136. pontját követik, aminek értelmében az a helyiségnév szerepel tárgyszóként, ahol a kiállítást tartották.

Amilyen nehézséggel kell megküzdenie a katalógizálást végző személynek, éppen olyan kellemetlen, cikk-cakkos keresgélésnek van az olvasó is kitéve. Különösen a művészek nevének leírásában mutatkozó egyöntetűség-hiány a legtöbb bosszuság legfőbb oka. A közhasználatu művész-nevek és az ALA-szabályzatnak megfelelő cimleírások között ugyanis meghökkentő eltérések mutatkoznak. Le Corbusier például Jeanneret-Gris neve alatt található, - El Greco cimleírás-neve: Theotocopuli,- Michelangelo-t is Buonarroti néven szerepelteti a szabályzat, - Leonardo da Vinci csak Leonardo néven, - Vincent Van Gogh pedig pusztán Gogh név alatt található.

A kiállítási katalógusok címlapja ritkán nyújt elegendő adatot a címfelvetelhez. Így vagy a szövegből vett adatokkal kell a cimleírást kiegészíteni, vagy pedig annotáció formájában kell teljesebbé tenni.

Azt a kifejezést, hogy "kiállítás", továbbá a kiállítás időpontját és helyét is legtöbbször vagy szögletes zárójelben kell a cimleírásba felvenni, vagy annotáció alakjában kell utólag közölni.

Résen kell lenni a katalógizáló személynek azért is, nehogy a címben említést nem nyerő valamilyen különleges anyag (pl. bibliográfia, jegyzék stb.) említés nélkül maradjon. Ujabb nehézséget jelent a kolláció is, részben az oldalszámozás bonyolult és rendszertelen volta, részben pedig a szemléltetőanyag változatossága és nagy mennyisége miatt.

Nehézséget jelent magának a tárgyszónak a megválasztása is. Ha pl. "művészet" szó szerepel a cimleírásban, akkor az afrikai-óceániai, ó-görög népművészeti és művészeti termékek minden különösebb megkülönböztetés nélkül, mind egy kalap alá kerülnek. A Kongresszusi Könyvtár által alkalmazott tárgyszavak nem látszanak alkalmasaknak annak a sok változatnak a kifejezésére, amit pl. az eredeti lenyomatok kiállítási katalógusai igényelnek. Ez a kifejezés ugyanis, hogy "nyomat" (print) nem szerepel a Kongresszusi Könyvtár tárgyszavai között. Az ott található "graphic-arts" (grafikus-művészetek) fogalma túl széleskörű, mert ez magában foglalja a rajzokat és egyéb művészi alkotásokat is. Viszont a "color-print", "etchings", "wood-engravings" (színes nyomatok, rézkarcok, fametszetek stb.) pedig csak a lenyomatok egyetlen típusát képviselik.

Ezzel ellentétben az is nehézséget okoz, ha az egyes fogalmak között tulsok finom különbség mutatkozik. A Kongresszusi Könyvtár tárgyszavai között pl. a földrajzi megkülönböztetés céljából - ilyen finom fogalmi megkülön-

böztetések találhatóak: "festmények- Franciaország; festmények-francia; festők-francia; festészet-Franciaország; festészet-francia". Ha a cimleirő nem érzi a különbséget ezek között az egymástól kevésbé eltérő, finom fogalmak között, akkor az olvasó számára teljessé válik a zavar.

A cikkirő arra a következtetésre jut, hogy pontosabb eligazítást kell nyújtani a katalógizáló számára, különben a kiállítási katalógusok cimleirésében mutatkozó eltérések még szélesebb körűvé és gyakoribbá válnak.

THAIFÖLDI NEMZETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

A Thaiföldi Nemzeti Dokumentációs Központ (Centre National de Documentation en Thaïlande) megnyitása alkalmából a Thaiföldi Nemzeti Kutatási Tanács (Conseil National de la Recherche Thaïlandais) brosurában ismertette a Központ létrejöttét, funkcióit és szolgáltatásait. A Központ létrejötté hatalmas nemzeti és nemzetközi összefogás eredménye, amelyben a thaiföldi kormány és a kormányzati nemzetközi szervezetek is résztvettek. Az Unesco által 1961 óta nyújtott technikai segítség 1967 végéig biztosítva van, s elsősorban dokumentációs szakemberek kiküldése, ösztöndíjak, a központ felszereléséhez való hozzájárulás és alapvető referenz-művek vásárlása formájában valósul meg. A Központ épületét és berendezését úgy tervezték meg, hogy az megfeleljen egy modern dokumentációs központ szükségleteinek. A Központ által nyújtott szolgáltatások a dokumentációs szolgáltatások teljes körét felölelik (bibliográfiák készítése, fordítások, felvilágosítás, dokumentummásolás stb.). Ezen felül a Központ könyvtára a nemzeti tudományos könyvtár szerepét is be fogja tölteni. A Thaiföldi Nemzeti Dokumentációs Központ a Nemzeti Kutatási Tanács által kibocsátott s az alkalmazott tudományok fejlesztésére vonatkozó hosszúlejáratú program első terv-pontja. E program megvalósítása a Thaiföldi Alkalmazott-Tudományi Kutatási Társaság (Société Thaïlandaise de la Recherche Scientifique Appliquée) feladata. A Központ címe: Bangkok, Bangkok, Thaïlande. (Bibliogr. Doc. Termin. 5. vol. 1965. 2. no. 57. p.)